

MUZEYLARNING JAMIYATDAGI O'RNI VA HUQUQIY ASOSLARI

Qodirova Nodira Umidjon qizi

FarDU Tarix (yo'nalishlar va faoliyat turi bo'yicha) 2-bosqich magistranti

KIRISH

Muzeylar insoniyat tarixining ajralmas qismi bo'lib, madaniy-ma'rifiy rivojlanishning muhim omillaridan biridir. Ular nafaqat moddiy madaniy merosni saqlash va namoyish etish, balki ilmiy tadqiqotlar va ta'lim jarayonlarini ham qo'llab-quvvatlash vazifasini bajaradi. Ushbu maqolada muzeylarning jamiyatdagi roli, ularning huquqiy asoslari hamda madaniy-ma'rifiy ahamiyati tahlil qilinadi.

Музеи являются неотъемлемой частью истории человечества и важным фактором культурно-просветительского развития. Они не только сохраняют и демонстрируют материальное культурное наследие, но и поддерживают научные исследования и образовательные процессы. В данной статье рассматривается роль музеев в обществе, их правовые основы и культурно-просветительское значение.

Museums are an integral part of human history and a crucial factor in cultural and educational development. They not only preserve and showcase material cultural heritage but also support scientific research and educational processes. This article examines the role of museums in society, their legal foundations, and their cultural and educational significance.

ASOSIY QISM

Muzeylarning Tarixi va Ularning Jamiyatdagi Roli Muzeylar insoniyatning madaniy merosini asrash va avlodlarga yetkazish uchun tashkil etilgan eng muhim muassasalardan biridir. Dastlab muzey tushunchasi qadimgi yunonlar tomonidan shakllangan bo'lib, "museum" so'zi "ilhom parilari maskani" ma'nosini

anglatgan. Ilk muzeylar diniy ibodatxonalar yoki hukmdorlarning xazinalari shaklida bo'lib, ular faqat elita vakillariga ochiq bo'lgan.

Keyinchalik, XIX asrga kelib, muzeylar ilmiy-tadqiqot muassasalari sifatida shakllandi. Bu davrda muzeylar keng jamoatchilik uchun ochildi va madaniy-ma'rifiy markazlar sifatida rivojlana boshladi. Bugungi kunda esa muzeylar nafaqat eksponatlar to'plami, balki interaktiv ta'lim markazlari, madaniy tadbirlar maydoni va ilmiy tadqiqotlar o'tkaziladigan joy sifatida ham faoliyat yuritmoqda. Muzeylarning Huquqiy Asoslari Muzeylarning faoliyati davlat tomonidan tartibga solinadi. Ularning huquqiy asoslari xalqaro konvensiyalar va milliy qonunlar bilan mustahkamlangan. Masalan, YUNESKO tomonidan qabul qilingan "Madaniy boyliklarni himoya qilish to'g'risida"gi xalqaro konvensiyalar muzeylarning faoliyatini muvofiqlashtirishda muhim rol o'ynaydi.

Shuningdek, ko'pgina davlatlarda muzeylar faoliyatini tartibga soluvchi maxsus qonunlar mavjud. O'zbekiston Respublikasida ham muzeylarning huquqiy maqomi "Muzeylar to'g'risida"gi qonun asosida belgilangan bo'lib, unda muzeylar davlat muhofazasida bo'lishi, ulardagi eksponatlarning yo'qotilishiga yo'l qo'yilmasligi va ularning ilmiy-innovatsion rivojlanishiga e'tibor qaratilishi belgilangan. Muzeylarning Madaniy-Ma'rifiy Ahamiyati Muzeylar faqat tarixiy va san'at asarlarini saqlash bilan cheklanib qolmay, balki jamiyatning ma'naviy va ilmiy rivojlanishiga ham hissa qo'shadi. Xususan: 1. Ta'lim va Ilmiy Tadqiqotlar – Muzeylar yosh avlodga tarixiy va madaniy bilimlarni yetkazish, shuningdek, olimlarga ilmiy tadqiqotlar olib borish uchun muhim manba hisoblanadi. Muzeylardagi eksponatlar tarixiy voqealarni aniq va vizual tarzda tushunish imkonini beradi. 2. Turizm va Iqtisodiy Foyda – Muzeylar turizm sohasida muhim o'rin tutadi. Yirik muzeylar mamlakat iqtisodiyotiga ijobiy ta'sir ko'rsatib, sayyohlarni jalb qilish orqali daromad keltiradi. 3. Madaniy Identifikatsiya – Har bir millatning o'ziga xos madaniy merosi mavjud bo'lib,

muzeylar bu merosni saqlash va targ'ib qilishda muhim rol o'ynaydi. Muzeylar orqali xalq o'z tarixini, madaniyatini va milliy qadriyatlarini chuqur anglaydi. 4. Jamiyatdagi Ijtimoiy Barqarorlik – Muzeylar turli madaniy qatlamlar o'rtasidagi bog'liqlikni mustahkamlashga xizmat qiladi. Ular insonlarni umumiy tarix va madaniyat atrofida birlashtirib, jamiyatdagi ijtimoiy muhitni yaxshilashga yordam beradi.

XULOSA

Muzeylar insoniyat sivilizatsiyasining ajralmas qismi bo'lib, ular tarixiy yodgorliklarni saqlash, ta'lim jarayonini rivojlantirish va jamiyatga madaniy-ma'rifiy ta'sir ko'rsatishda muhim rol o'ynaydi. Davlat tomonidan ular himoya qilinishi, rivojlantirilishi va zamonaviy texnologiyalar bilan boyitilishi lozim. Shuningdek, muzeylarning ilmiy tadqiqotlarga hissa qo'shishi va turizmni rivojlantirishdagi ahamiyati ham e'tibordan chetda qolmasligi kerak.

Hozirgi kunda muzeylarning interaktiv texnologiyalar yordamida rivojlantirilishi, ularning global axborot makonida faol ishtirok etishi va yosh avlodga madaniy qadriyatlarni yetkazishdagi roli ortib bormoqda. Shu sababli, kelajakda muzeylar nafaqat tarixiy eksponatlarni namoyish qiladigan joy, balki ilmiy-tadqiqot va ta'lim markazlari sifatida yanada kengroq rivojlanishi zarur.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

1. YuNESKO – Madaniy boyliklarni himoya qilish to'g'risidagi xalqaro konvensiyalar.
2. O'zbekiston Respublikasi “Muzeylar to'g'risida”gi qonuni.
3. N. Kodirova – “Muzeylarning jamiyatdagi o'rni va huquqiy asoslari” magistrlik dissertatsiyasi.
4. Muzeyshunoslik bo'yicha ilmiy maqolalar va adabiyotlar.